

RÓZPORZĄDZENIE MINISTRÓW PRZEMYSŁU CIĘŻKIEGO, KOMUNIKACJI, OBRONY NARODOWEJ, GOSPODARKI KOMUNALNEJ ORAZ ŻEGLUGI

z dnia 29 września 1962 r.

w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy przy przechowywaniu i stosowaniu cyjanków do obróbki cieplnej metali.

Na podstawie art. 3 ust. 2 dekretu z dnia 10 listopada 1954 r. o przejęciu przez związki zawodowe zadań w dziedzinie wykonywania ustaw o ochronie, bezpieczeństwie i higienie pracy oraz sprawowania inspekcji pracy (Dz. U. z 1954 r. Nr 52, poz. 260 i z 1960 r. Nr 20, poz. 119) zarządza się, co następuje:

I. Przepisy ogólne.

§ 1. Rozporządzenie niniejsze dotyczy bezpieczeństwa i higieny pracy przy przechowywaniu i stosowaniu cyjanków do obróbki cieplnej metali.

§ 2. Za cyjanki w rozumieniu rozporządzenia uważa się cyjanki metali, żelazocyjanki metali i ich roztwory oraz mieszaniny wymienionych związków.

§ 3. Przy obróbce cieplnej metali wolno stosować cyjanki jedynie w stanie suchym, w postaci granulowanej lub w postaci galek, pokrytych warstwą izolacyjną.

§ 4. 1. Osobom nie uprawnionym wstęp do pomieszczeń, w których przechowuje się cyjanki lub w których wykonuje się pracę przy użyciu cyjanków, jest zabroniony.

2. Przechowywanie i spożywanie posiłków oraz napojów, a także przechowywanie i palenie tytoniu w pomieszczeniach określonych w ust. 1 jest zabronione.

3. Zakazy określone w ust. 1 i 2 powinny być podane do wiadomości za pomocą trwałych i czytelnych napisów, umieszczonych przy wejściu do pomieszczeń, o których mowa w ust. 1.

4. Pomieszczenia, w których są wykonywane prace przy użyciu cyjanków, powinny być starannie przewietrzane przed rozpoczęciem prac oraz w czasie ich trwania.

II. Przechowywanie cyjanków.**1. Przepisy wspólne.**

§ 5. 1. Cyjanki w ilości powyżej 10 kg powinny być przechowywane w specjalnie na ten cel przeznaczonych pomieszczeniach oddzielonych od innych pomieszczeń.

2. Do pomieszczeń, w których przechowywane są cyjanki, powinny prowadzić oddzielne wejścia.

3. Pomieszczenia składowe powinny być położone jak najdalej od pomieszczeń, w których znajdują się kwasy, oraz od pomieszczeń higieniczno-sanitarnych i socjalnych.

§ 6. 1. Pomieszczenia określone w § 5 powinny być suche i ogrzewane oraz powinny posiadać:

- 1) okratowane okna,
- 2) podłogi nienasiąkliwe, szczelne, gładkie, łatwo zmywalne, z należytym nachyleniem do otworów ściekowych,
- 3) urządzenia do zubożniania ścieków odpowiednio zabezpieczone,
- 4) ściany pokryte do wysokości co najmniej 2 m materiałem dającym się oczyszczać na mokro; styki ścian oraz styki ścian z podłogą i stropem powinny być zaokrąglone,
- 5) należyte odrębne urządzenia wentylacji mechanicznej, nie łączące się z instalacją wentylacyjną innych po-

mieszczeń, zaopatrzone w wyłączniki umieszczone na zewnątrz przy drzwiach wejściowych do tych pomieszczeń.

2. Pomieszczenia, o których mowa w ust. 1, nie powinny zawierać urządzeń drewnianych. Do pomieszczeń tych powinna być doprowadzona woda bieżąca.

§ 7. 1. W pomieszczeniach składowych cyjanki powinny być przechowywane w opakowaniu fabrycznym, w pojemnikach szczelnie zamkniętych pokrywami.

2. Wszelkie pojemniki służące do przechowywania cyjanków powinny być oznaczone odpowiednimi trwałymi napisami i znakami ostrzegawczymi.

§ 8. Prace w pomieszczeniach składowych cyjanków powinny być wykonywane co najmniej przez 2 pracowników w obecności kierownika składu, przy czym do składu pracownicy mogą wejść dopiero po upływie 10 minut od chwili uruchomienia wentylacji.

2. Składy główne cyjanków.

§ 9. 1. Odbiór i rozpakowywanie nadesłanych przesyłek z cyjankami powinny być dokonywane tylko w składzie głównym.

2. Ważenie, dzielenie i pakowanie cyjanków powinno być wykonywane w oddzielnym pomieszczeniu, przyległym bezpośrednio do składu głównego, lub też w szafie zaopatrzonej w wentylację mechaniczną wywiewną.

§ 10. 1. Do otwierania pomieszczeń składu uprawniony jest jedynie kierownik składu. Kierownik przechowuje klucze i plombownice od składu oraz obowiązany jest do towarzyszenia osobom doń wchodzącym.

2. Plombowania składu lub zdjęcia plomby dokonuje osobiście kierownik składu.

§ 11. 1. Przychód i rozchód cyjanków w składzie powinien być prowadzony w księdze z numerowanymi stronami, przesnurowanej i opatrzonej specjalną pieczęcią.

2. Ewidencja przychodu i rozchodu cyjanków powinna być prowadzona bieżąco.

3. Kierownik zakładu pracy obowiązany jest kontrolować co najmniej raz na miesiąc, czy dane zawarte w księgach odpowiadają rzeczywistemu stanowi ilości cyjanków w składzie.

3. Składy oddziałowe lub podręczne cyjanków.

§ 12. Przechowywanie i wydawanie cyjanków w składach oddziałowych lub podręcznych powinno być powierzono wyznaczonej osobie.

§ 13. Otwieranie oryginalnych opakowań fabrycznych z cyjankami oraz ważenie, dzielenie i pakowanie cyjanków powinno być wykonywane w oddzielnym pomieszczeniu przylegającym bezpośrednio do składu oddziałowego lub podręcznego albo w szafie zaopatrzonej w wywiewne urządzenie wentylacyjne, zainstalowanej w składzie lub w oddziale cyjanowania.

§ 14. W składzie oddziałowym lub podręcznym wolno przechowywać zapas cyjanków, w ilości nie większej niż trzydniowe zapotrzebowanie oddziału cyjanowania.

§ 15. W składzie oddziałowym lub podręcznym należy prowadzić dokładną ewidencję, w której powinny być zapisywane następujące dane: ilość i data przyjęcia cyjanków ze składu głównego, ilość wydawanych cyjanków i data wydania, ilość pozostałych cyjanków, przy czym każda wydana ilość cyjanków musi być pokwitowana czytelnym podpisem przez wydającego i otrzymującego.

§ 16. Odbioru cyjanków ze składu oddziałowego lub podręcznego dokonuje osoba upoważniona za pokwitowaniem, na podstawie zlecenia kierownika oddziału cyjanowania.

4. Przechowywanie cyjanków w oddziale cyjanowania.

§ 17. 1. W pomieszczeniu, w którym dokonuje się cyjanowania, dozwolone jest przechowywanie cyjanków w ilości nie przekraczającej zapotrzebowania na jedną zmianę, przy zachowaniu następujących warunków:

- 1) cyjanki pobrane przez osobę upoważnioną ze składu oddziałowego lub podręcznego przechowywane są przez mistrza zmianowego, który po odnotowaniu otrzymanej ilości cyjanków w oddziałowym zeszytce kontrolnym umieszcza je w stalowej szafie zaopatrzonej w wentylację mechaniczną wywiewną; przed każdorazowym otwarciem szafy należy uruchomić wentylator;
- 2) klucze od szafy z cyjankami oraz zeszyt kontrolny przechowują i przekazują sobie kolejno mistrzowie zmianowi, a w razie pracy nieciągłej, po ukończeniu ostatniej zmiany, szafę zamyka i plombuje mistrz zmianowy przekazując klucz, zeszyt kontrolny i plombownicę zgodnie z zasadami przyjętymi w danym zakładzie;
- 3) w małych oddziałach cyjanowania szafa może znajdować się w sąsiadującym składzie oddziałowym lub podręcznym.

2. Cyjanki potrzebne do uzupełniania kąpeli wydaje mistrz zmianowy, odnotowując wydaną ilość w zeszytce kontrolnym.

3. Pracownik uzupełniający kąpiel obowiązany jest wsypać pod nadzorem mistrza zmianowego całkowitą otrzymaną ilość cyjanków.

5. Przechowywanie drobnych ilości cyjanków w ogólnych składach materiałowych.

§ 18. W ogólnych składach materiałowych mogą być przechowywane cyjanki w ilości do 10 kg, z tym że cyjanki powinny być przechowywane w specjalnej szafie lub skrzyni stalowej, wietrzonej mechanicznie, przy czym szafa powinna być zamykana na klucz będący w posiadaniu kierownika składu oraz plombowana; do plombowania i zdejmowania plomby upoważniony jest tylko kierownik składu.

III. Oddziały cyjanowania.

§ 19. 1. Oddziały cyjanowania powinny być ściśle izolowane od innych pomieszczeń, a szczególnie od takich, w których odbywa się proces trawienia metali kwasami. W pomieszczeniu oddziałów cyjanowania wolno dokonywać wyłącznie czynności cyjanowania oraz innych czynności bezpośrednio związanych z procesem cyjanowania.

2. Podłogi, styki ścian z podłogą, wentylacja, pokrycie ścian oraz drzwi pomieszczeń określonych w ust. 1 powinny odpowiadać przepisom § 6.

IV. Aparatura oddziału cyjanowania.

§ 20. 1. Cyjanowanie powinno odbywać się w aparaturze hermetycznej, zmechanizowanej, a w miarę istniejących możliwości technicznych zautomatyzowanej.

2. Jeżeli zastosowanie aparatury hermetycznej, zmechanizowanej lub zautomatyzowanej, o której mowa w ust. 1, w danym zakładzie nie jest możliwe, cyjanowania można dokonywać — za zgodą technicznego inspektora pracy i państwowego inspektora sanitarnego — w aparatach ściśle budowanych, zaopatrzonych w sprawnie działające urządzenia mechanicznej wentylacji wywiewnej.

§ 21. Otwierania opakowań z cyjankami oraz przepakowywanie cyjanków należy dokonywać w szafie z uruchomionym urządzeniem wentylacji mechanicznej wywiewnej.

§ 22. Suszenie wilgotnych cyjanków powinno być dokonywane w specjalnej szafie-suszarni zaopatrzonej w wentylację mechaniczną wywiewną.

V. Obsługa aparatury do cyjanowania.

§ 23. Podczas pracy pieca cyjanowego o obsłudze ręcznej drzwiczki pieca powinny być zamknięte.

§ 24. Przez cały czas trwania kąpeli cyjanowej powinna być czynna wentylacja mechaniczna wywiewna pieca cyjanowego.

§ 25. 1. Dokładanie cyjanków do kąpeli cyjanowych powinno być dokonywane małymi dawkami.

2. Wanny lub tygły pieców cyjanowych mogą być napełnione roztopionymi cyjankami nie więcej niż do 3/4 ich pojemności.

3. Podczas zasilania kąpeli cyjankami pracownik powinien stać z boku okienka pieca cyjanowego.

§ 26. 1. Przyrządy, narzędzia i wyroby przed włożeniem do kąpeli cyjanowej powinny być dokładnie wysuszone i podgrzane.

2. Przyrządy do wysypywania cyjanków do kąpeli należy po uprzednim ich zneutralizowaniu przechowywać w specjalnych skrzyniach.

3. Przyrządy i narzędzia używane do prac z cyjankami nie mogą być stosowane do innych celów.

§ 27. Przedmiotów zanieczyszczonych saletrą nie wolno zanurzać w kąpeli cyjanowej, a przedmiotów zanieczyszczonych cyjankami — w kąpeli saletrzanej.

§ 28. Wanny i tygły pieców cyjanowych powinny podlegać okresowej i systematycznej kontroli.

VI. Czyszczenie i unieszkodliwianie odpadków.

§ 29. Cyjanki rozsypane na podłodze i w innych miejscach należy dokładnie zebrać do specjalnej skrzynki stalowej z pokrywą, zamykanej na klucz, podłogę zaś i zanieczyszczone obuwie należy spłukać obficie środkiem neutralizującym, a następnie czystą wodą.

§ 30. Usuwanie piany, zanieczyszczeń i osadów z dna wanny lub tygła powinno być dokonywane ostrożnie przy pomocy specjalnego czerpaka dziurkowanego; usunięte odpadki powinny być wkładane do specjalnej skrzynki stalowej z pokrywą.

§ 31. Po każdej zmianie przyrządy i narzędzia zanieczyszczone cyjankami należy spłukiwać środkiem neutralizującym, przemywać wodą i chować do zamykanej specjalnej skrzyni.

§ 32. Po każdej zmianie należy zmyć podłogi i ściany oddziału cyjanowania gorącym roztworem sody.

§ 33. 1. Wszelkie odpadki cyjanków należy zneutralizować przed usunięciem do ścieków.

2. Do kanałów ściekowych, do których wpuszcza się ciecz po neutralizacji, nie wolno wpuszczać roztworów kwaśnych.

VII. Odzież ochronna i sprzęt ochrony osobistej.

§ 34. 1. Pracownicy zatrudnieni przy pracy z cyjankami powinni być zaopatrzeni w odzież ochronną i sprzęt ochrony osobistej, w szczególności w maski przeciwpyłowe oraz maski przeciwgazowe z pochłaniaczami na cyjanowodór, a przy obsłudze pieców do cyjanowania również w okulary ochronne.

2. Odzież ochronna oraz sprzęt ochrony osobistej powinny być neutralizowane i oczyszczane codziennie.

3. Maski przeciwpyłowe i przeciwgazowe powinny podlegać dezynfekcji oraz okresowym badaniom kontrolnym.

4. Przed oddaniem odzieży ochronnej do prania lub naprawy należy usunąć z niej ślady cyjanków przez zneutralizowanie jej w odpowiedniej kąpieli.

5. Pranie odzieży ochronnej pracowników oddziału cyjanowania jest dozwolone tylko w zakładzie pracy.

VIII. Przepisy higieniczno-sanitarne i opieka lekarska.

§ 35. W pomieszczeniach sąsiadujących z pomieszczeniami, w których jest wykonywana praca przy użyciu cyjanków, powinny znajdować się apteczki zaopatrzone w środki do udzielenia pierwszej pomocy na wypadek zatrucia związkami cyjanowymi oraz butle z tlenem dla celów ratunkowych.

§ 36. 1. Oddział cyjanowania powinien posiadać następujące urządzenia higieniczno-sanitarne przeznaczone wyłącznie dla pracowników w nim zatrudnionych

- 1) dwie szatnie, podstawową i przepustową, połączone ze wspólnym sanitarnym,
- 2) pomieszczenia do oczyszczania i suszenia odzieży ochronnej,
- 3) pomieszczenie do spożywania posiłków,
- 4) palarnie.

2. W umywalni powinien znajdować się zbiorniczek z 4% roztworem zasadowego siarczanu żelazowego lub 2% roztworem dwuwęglanu sody zaopatrzony w korek.

§ 37. 1. Po skończonej pracy pracownik powinien wziąć natrysk.

2. Przed każdym jedzeniem, piciem lub paleniem tytoniu pracownik powinien:

- 1) umyć ręce w 4% roztworze zasadowego siarczanu żelazowego albo w 2% roztworze dwuwęglanu sodu, a następnie mydłem w ciepłej wodzie,
- 2) wypłukać usta ciepłą wodą,
- 3) umyć twarz w ciepłej wodzie.

3. Każdy pracownik powinien być zaopatrzony w mydło, ręcznik i kubek lub szklankę do płukania ust.

§ 38. Jeśli pomieszczenia szatni i umywalni znajdują się z dala od pomieszczenia składu głównego cyjanków, wówczas dla pracowników obsługujących skład należy urządzić przy składzie głównym szatnię oraz umywalnię odpowiadające przepisom § 36.

§ 39. Zabronione jest dopuszczanie do prac z cyjankami pracowników mających uszkodzoną skórę przez skaleczenie, zadrapania itp.

§ 40. 1. Przyjmowanie pracowników do pracy przy przechowywaniu i stosowaniu cyjanków powinno odbywać się na podstawie orzeczenia lekarskiego o zdolności do pracy na danym stanowisku.

2. Pracownicy zatrudnieni przy przechowywaniu i stosowaniu cyjanków powinni podlegać okresowym badaniom lekarskim nie rzadziej niż raz na 3 miesiące.

IX. Przepisy przejściowe i końcowe.

§ 41. W okresie 3 lat od dnia wejścia w życie rozporządzenia oddziały cyjanowania w istniejących w dniu wejścia w życie rozporządzenia zakładach pracy mogą — za zgodą technicznego inspektora pracy i państwowego inspektora sanitarnego — mieścić się w ogólnych halach fabrycznych, pod warunkiem, że będą oddzielone od pozostałej części hali ścianką murowaną o wysokości co najmniej 2 m, a powyżej aż do stropu siatką stalową; oddziały te powinny posiadać drzwi stalowe zamykane na klucz.

§ 42. Pracownicy zatrudnieni przy przechowywaniu i stosowaniu cyjanków powinni być przeszkoleni w zakresie wiadomości o szkodliwości cyjanków i cyjanowodoru oraz w zakresie sposobów bezpiecznej i higienicznej pracy z tymi związkami.

§ 43. Przepisy rozporządzenia powinny być podane do wiadomości pracowników przez wywieszenie w pomieszczeniach pracy w widocznym miejscu tekstu rozporządzenia lub odpowiednich wypisów z niego i utzymywanie ich w stanie czytelnym.

§ 44. Kierownictwa zakładów pracy opracują na podstawie rozporządzenia szczegółowe instrukcje dla poszczególnych stanowisk pracy i doręczą je pracownikom za pokwitowaniem.

§ 45. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Minister Przemysłu Ciężkiego: w z. *A. Czechowicz*
 Minister Komunikacji: w z. *D. Tarantowicz*
 Minister Obrony Narodowej: w z. *J. Bordziłowski*
 Minister Gospodarki Komunalnej: w z. *J. Goryński*
 Minister Zeglugi: *S. Darski*